

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ  
ҚАЗАҚСТАННЫҢ БАС РЕДАКТОРЛАР КЛУБЫ  
ЖУРНАЛИСТИКА ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ  
БАСПАСӨЗ ЖӘНЕ БАСПА ІСІ КАФЕДРАСЫ

**«ЖУРНАЛИСТИКА МЕН ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ ӨЗЕКТІ  
МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ДАМУ ПАРАДИГМАЛАРЫ»**

атты Халықаралық Ақпараттандыру академиясының толық мүшесі,  
Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының корреспондент-мүшесі  
филология ғылымдарының докторы, профессор, Сәуле Есембекқызы  
Тапанованың өмірі мен ғылыми-шығармашылығына арналған халықаралық  
ғылыми-тәжірибелік конференция МАТЕРИАЛДАРЫ

24 қараша, 2023 жыл

Астана, 2023

**ӘОЖ 070+821.512.122.0**  
**ҚБЖ 76.01+83.3 (5 Каз)**  
**X17**

**Жалпы редакциясын басқарған**  
филология ғылымдарының кандидаты, профессор Қ.Ө.Сақ  
**Жауапты редактор - құрастырушы:**  
филология ғылымдарының кандидаты, профессор М.Б.Тоқтағазин  
**Құрастырушы –** филология ғылымдарының кандидаты А.Қ.Умбетова

Халықаралық Ақпараттандыру академиясының толық мүшесі, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының корреспондент-мүшесі филология ғылымдарының докторы, профессор, Сәуле Есембекқызы Тапанованың өмірі мен ғылыми-шығармашылығына арналған «ЖУРНАЛИСТИКА МЕН ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ДАМУ ПАРАДИГМАЛАРЫ» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. Астана, 24 қараша, 2024 жыл / жауапты редактор - құрастырушы М.Б.Тоқтағазин, құрастырушы А.Қ.Умбетова. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2023. -333 б.

**ISBN 978-601-337-930-2**

Жинақ Халықаралық Ақпараттандыру академиясының толық мүшесі, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының корреспондент-мүшесі филология ғылымдарының докторы, профессор, Сәуле Есембекқызы Тапанованың өмірі мен ғылыми-шығармашылығына арналып, «Журналистика мен әдебиеттанудың өзекті мәселелері және даму парадигмалары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы аясында шығарылды. Ғылыми еңбекке еліміздегі және шет елдердегі ғалым-зерттеушілердің журналистика мен әдебиеттанудың өзекті мәселелері және даму парадигмалары туралы тың мақалалары мен елге танымал ғалымдардың, педагогтар мен басқа да танымал тұлғалардың профессор С.Е.Тапанованың ғалым, ұстаз, тәлімгер ретіндегі келбетін ашатын мақала, естелік, эсселері енгізілген.

Ғылыми жинақ материалдары студенттер мен магистранттарға, докторанттарға, жас зерттеушілер мен қаламгерлерге және жалпы көпшілік оқырмандарға арналған.

**ISBN 978-601-337-930-2**

**ӘОЖ 070+821.512.122.0**  
©Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2023

## МАЗМҰНЫ

### АЛҒЫ СӨЗ

|                  |   |
|------------------|---|
| Сыдықов Е.Б..... | 3 |
|------------------|---|

### I БҰҚАРАЛЫҚ КОММУНИКАЦИЯ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ БҮГІНГІ ТАҢДАҒЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ

|                                                                                                                                |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Пронин А. Ресурсный подход в исследования масс-медиа: к постановке проблемы.....                                               | 4  |
| Алламбергенова П. Қарақалпақстан телевидениесіндегі парламент журналистикасы.....                                              | 6  |
| Ишанова А. Маклюэн и его концепция социальных медиа.....                                                                       | 8  |
| Таштемирова З. Об основных свойствах и категориях медиатекста.....                                                             | 13 |
| Джуракулова Г, Спикердің аудиториямен жұмыс істеу принциптер.....                                                              | 17 |
| Жұмабекова Ф.Н, Дарменова А.Е. Болашақ мамандар даярлауда цифрлық технологияны пайдаланудың тиімділігі.....                    | 21 |
| Бахрамова М. Исследование гендерного фактора в речевом поведении.....                                                          | 28 |
| Козлов А, Канапьянов С. Становление и развитие военной журналистики Казахстана.....                                            | 33 |
| Мутугулина Н. Особенности современных сми в аспекте глобализации.....                                                          | 40 |
| Есенбекова Ұ. Жаңаарқалық профессордың даналық шуағы.....                                                                      | 44 |
| Шалғынбаева К, Жұпархан А. Оқушылардың танымдық белсенділігін сүйемелдеуге бұқаралық коммуникация құралдарының әсері.....      | 49 |
| Тоқтағазин М. Ғылым шыңындағы ғибратты ғалым.....                                                                              | 55 |
| Есенбекова Ұ, Рахымбаев Н. Қоғамдық сананың өсуі мен телевизияның даму кезеңдерінің технологиялық өзгерістермен байланысы..... | 58 |
| Баткеева Б. Мұзафар Әлімбаевтың редакторлық қызметі (ақынның 100- жылдық мерейтойына орай.....                                 | 66 |

|                                                                                                                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Умбетова А, Шауенова Г, Ерол А.</b> Абай Құнанбайұлы және алаш көсемсөзі.....                                                                                   | 70  |
| <b>Демьянова А, Насырова Р, Абишева В.</b> Сторителлинг как современная форма сказительства.....                                                                   | 75  |
| <b>Омарханов Ж.</b> Баспасөз қызметінің мемлекеттік құрылымдардағы рөлі: стратегиялары мен ықпалы.....                                                             | 80  |
| <b>Абдрахманова А.</b> Әлеуметтік медианың БАҚ саясатындағы рөлі және олардың экономикалық пайдасы.....                                                            | 83  |
| <b>Асилбек Ж.</b> Интернет бақ-тың ақпарат берудегі мультимедиялық құралдарды қолдануы.....                                                                        | 87  |
| <b>Мажитова Л, Каирова Г.</b> Бұқаралық-коммуникациялық қызмет жүйесіндегі журналистика психологиясы.....                                                          | 92  |
| <b>Тайжанова Г.</b> Қазақ терминологиясының даму белестері.....                                                                                                    | 95  |
| <b>Абилбекова И, Шурентаев А.</b> Медидағы балалар мен жастарға арналған білім беру контенті.....                                                                  | 98  |
| <b>Бахтиярқызы Ж.</b> 1996-2000 жылдар аралығында “Егемен Қазақстан” газетінде қозғалған әйелдер мәселесі.....                                                     | 102 |
| <b>Қазанбай Д, Жанпейісова Қ.</b> БАҚ-ғы кәсіпкерлікті реттеу және қолдау бойынша мемлекеттік саясатты талдау.....                                                 | 106 |
| <b>Калмурзина М, Сәрсенбаева А, Болатова Ж.</b> Ғылыми библиография дамуының әлеуметтік-институционалдық мәселелері.....                                           | 110 |
| <b>Жапаева Г, Жанпейісова Қ.</b> Ақпараттық кеңістікте діни фактордың талдануы.....                                                                                | 113 |
| <b>Төлекбаева Г.</b> «Abai tv» телеарнасындағы алаш тақырыбы.....                                                                                                  | 117 |
| <b>Мұратқызы С.</b> Камал Смайылов публицистикасындағы білім және ғылым тақырыбы.....                                                                              | 121 |
| <b>Асқар С.</b> Заманауи медидағы ғылым көрінісі: тенденциялар, кейстер мен перспективаларды талдау.....                                                           | 125 |
| <b>Kusainova A, Zhanysbaeva A.</b> The concept and features of criminal journalism.....                                                                            | 130 |
| <b>Қайратқызы А.</b> COVID-19 пандемиясы кезеңінде қазақстанда тұрмыстық зорлық зомбылықты реттеудегі масс-медианың рөлі.....                                      | 134 |
| <b>Айтбай А.</b> Қазақстанның медиа кеңістігіндегі креативті индустрия және медиаэтика мәселесі.....                                                               | 140 |
| <b>Болатова Ұ.</b> Қазақстандық бұқаралық ақпарат құралдары үшін халықаралық идеологиялық егемендікті тұрақтандырудағы жаңа перспективалар мен сын - қатерлер..... | 145 |
| <b>Қабдрашев Б.</b> Саяси қақтығыстардағы манипуляция және жалған ақпарат.....                                                                                     | 149 |
| <b>Маханбетова А.</b> БАҚ-тағы қазіргі мәселелер мен фактчекингтің маңыздылығы.....                                                                                | 153 |
| <b>Қасымжанова Г.</b> Мобилография технологияларының қазақ тілді масс-медианы дамытудағы рөлі (qaz365.kz мысалында).....                                           | 157 |
| <b>Кудайберген С.</b> Интернеттің бала дамуына әсері.....                                                                                                          | 164 |

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Жусупова Д.</b> Инклюзивті білім берудегі ақпараттық-коммуникациялық технологияларды ..... | 170 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## II ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ДАМУ ПАРАДИГМАЛАРЫ

|                                                                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Еспенбетов А.</b> Сұлтанмахмұттанудың өзекті мәселелері.....                                                                     | 177 |
| <b>Ердембеков Б.</b> Абайдың поэзиядағы сыны.....                                                                                   | 184 |
| <b>Зейнулина А.Ф.,Ташекова А.Т.</b> Қазіргі қазақ романының тақырыптық-жанрлық көркемдігі.....                                      | 191 |
| <b>Хамзина Қ, Қалыбекова К. І.</b> Есенберлин және қазақ әдебиеті.....                                                              | 196 |
| <b>Умбетова А, Шауенова Г, Хамитова Э.</b> Тұманбай Молдағалиев поэзиясындағы эстетикалық идеал.....                                | 201 |
| <b>Смагулова А.</b> Абай қарасөздерінің тезаурусы.....                                                                              | 206 |
| <b>Алтайбекова К.</b> Әйелдер бейнесін жасаудағы алғашқы ізденістер.....                                                            | 212 |
| <b>Шегетайқызы Б.</b> Қазақ ақындарының шығармашылығындағы төрттіктер.....                                                          | 217 |
| <b>Кулибекова Ж, Бигужина Г.</b> Мағжан Жұмабаев және Солтүстік өңір қаламгерлерінің шығармашылығындағы өзара үндестік.....         | 221 |
| <b>Оралқызы З. Б.</b> Кенжебаев – әдебиет тарихының білгірі.....                                                                    | 225 |
| <b>Бердикенов У, Тоқсамбаева А.</b> Әдеби шығарма-тұлға дамытудың негізі немесе мектепте әдебиет пәнін жаһандық тұрғыдан оқыту..... | 230 |
| <b>Зеймұллаева Т.</b> Қазақ новеллаларының жанрлық сипаты мен көркемдік жүйесі.....                                                 | 235 |
| <b>Сыланова А, Тоқсамбаева А.</b> Қудалау қамытын киген ағайынды Қоңыратбаевтар.....                                                | 240 |
| <b>Кемелтай Е, Тоқсамбаева А.</b> Зейнолла Сәнік шығармаларындағы ұлттық құндылықтың көрінісі.....                                  | 245 |
| <b>Мубаракова С.Е.</b> XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті және Сұлтанмахмұт Торайғыровтың әдеби мұрасы.....                          | 246 |
| <b>Байқон Қ,</b> Біржан салдың музыка әлеміндегі орны.....                                                                          | 252 |

|                                                                                                                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>МаксUTOBa A, Шaтeнoвa C.</b> Oқyшылapдың тiлдiк дағдыларын дамыту жолында қолданылатын тиiмдi әдiс-тәсiлдер.....                                             | 255 |
| <b>Жайманова Н.</b> Әдебиет пәнін оқытудағы белсенді әдістер.....                                                                                               | 261 |
| <b>Амирова Э, Сабит Д.</b> Бастауыш сынып оқушыларының мәтіндер арқылы тiлiн дамытудың ерекшелiктерi.....                                                       | 265 |
| <b>Умбетова С, Жасынбекова Б.</b> Әдебиет сабақтарына ақпараттық технологияны енгізу.....                                                                       | 269 |
| <b>Умбетова А, Балгимбекова А.</b> Ыбырай Алтынсарин әңгімелеріндегі ғибрат – оқытудың қуатты құралы.....                                                       | 273 |
| <b>Балгимбекова А.</b> Әңгіме жанрын оқыту жолдары.....                                                                                                         | 277 |
| <b>Муханова М, Досжанова Б.</b> Оқу үдерісіндегі инновациялар.....                                                                                              | 282 |
| <b>Кулибекова Ж, Ережепова А.</b> Қазақ ертегілеріндегі жағымсыз кейіпкерлердің бала психологиясына әсері.....                                                  | 286 |
| <b>Альчимбаева Н, Райханова Г.</b> Қазақ поэмаларындағы хандар тұлғасы.....                                                                                     | 290 |
| <b>Доскенова К, Жандаулетова Ж.</b> Дәстүрлі қазақ қоғамындағы сал – серілер мұрасы.....                                                                        | 294 |
| <b>Байқон Қ.</b> Фариза Оңғарсынова шығармаларындағы өнер адамдарының бейнесі («Дыбыстар әлемі» және «Сайраған жетісудың бұлбұлымын» поэмалары негізінде) ..... | 299 |
| <b>Хамитова Э, Умбетова А.</b> Әйел бейнесі – қоғам бейнесі (профессор С.Тапанованың зерттеулері негізінде).....                                                | 302 |
| <b>Омарова К.</b> Көркем шығармағы әйел бейнесі Д.Исабековтың «Әпке» драмасы бойынша тапсырмалар топтамасы.....                                                 | 308 |
| <b>Жумабекова Г.</b> Оқылым дағдысын дамытудың тиімді жолдары.....                                                                                              | 313 |
| <b>Макатова А.</b> Қазіргі медиамәтіндердегі стереотиптер.....                                                                                                  | 317 |

8 Буланова –Топоркова М.В., Духавнева А.В., Кукушкин В.С., Сучков Г.В. Педагогические технологии: Учебное пособие для студентов педагогических специальностей.- Ростов-на-Дону, С.24. 2004.

9 А.А. Калюжный «III Калюжный оқулары: педагогикалық ғылым мен практиканың консолидациясы жаңа буын мамандарын даярлаудың негізі ретінде» халықаралық ғылыми – практикалық конференциясы, 364 б, 18 ақпан, 2022 ж

## **ҒЫЛЫМ ШЫҢЫНДАҒЫ ҒИБРАТТЫ ҒАЛЫМ**

**Мұратбек Тоқтағазин,**

филология ғылымдарының кандидаты,  
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық  
университетінің профессоры,  
Астана, Қазақстан,

**БІР АДАМ БОЛАДЫ:** айналасындағы адамдарға сәуле шашып, позитивті көңіл-күйде жүру арқылы маңайындағылардың да жан дүниесін марқайтатын.

**БІР АДАМ БОЛАДЫ:** басқа адам яки әріптесі әлдебір мәселеде қалың ойға беріліп кетсе, бірден сезе қойып, көмек қолын созуға дайын тұратын.

**БІР АДАМ БОЛАДЫ:** қолына бір істі алса аяғына дейін жеткізіп, алға қойған арман-мақсатының шыңына шығатын.

Санамалай берсең бойына асыл қасиеттерді жинаған ақ жүректі, пәк ниетті жандар күнделікті өмірімізде қасымызда жүр. Тек оны көре біліп, сол жандардың ой-түйсік әлеміне назар аудару деген бар.

Көңіл көкжиегіндегі бұл ойларды сана сүзгісінен өткізіп отырғаным, көптен бері ойымда жүрген бір әріптесім туралы шағын лебізімді білдіру ниетінен туындаған еді. Күнделікті сапырылысқан тірлік жетегінде жүріп, кейде бір-бірімізге жылы сөз айтуға да мұрша бола бермейтіні де жасырын сыр емес қой. Ал белгілі бір белес биігіне көтерілген жақсы жан туралы ақтарыла айтқың келіп тұрады.

Әңгімені әріден бастап отырғандағы мақсатым – әріптес апайым Сәуле Есембекқызы туралы көптен көкейде жүрген ой-пікірлерімді ортаға салу еді. Былай алып қарасаң айтылар сөз, тілек-ниет көп-ақ. Бір қызығы, неден бастарыңды білмей дағдарып қалатын сезім болады екен. Жетпістің жотасына әдемі шыққан жанның өмірдегі, ғылымдағы бағындырған шындары жетіп-артылады. Ол кісіне жаппай мақтап, қызыл сөзді судай сапырудың қажеті жоқ.

Біріншіден, ол өзінің бағасын жақсы біледі.

Екіншіден, қызметтестері, алыс-жақындағы таныс, туыстары тарапынан ол кісі туралы нық қалыптасқан ПІКІР-БАҒАЛАР бар. Ал сондай аяулы жан хақында сөз маржандарын тізбелеу де оңай-оспақ шаруа емес екен. Қатты

мақтасаң да, «көңіл үшін» ақ қағазға әлденені түсірсең де – қалың жұртқа айнадағыдай бәрі көрініп тұр.

Сондықтан мен белгілі тіркесте айтылғандай, Сәуле Есембекқызын мақтамаймын, ол кісімен мақтанатынымды хал-қадерімше жазып көрмекпін.

Бұл орайда кім де болса адаммен алғашқы танысқандағы сәтін еске алары хақ. 2011 жылы ұстазымыз, профессор Намазалы Омашевтің шақыруымен ЕҰУ-нің журналистика және саясаттану факультетіндегі Баспасөз және баспа ісі кафедрасына қызметке қабылдандым. Журналистиканың қазанында қайнап өскен адамға жаңа қызметке көндігу аса қиын болған жоқ.

Алайда мұндағы тірліктің өзіндік ерекшеліктері бар екен. Жаңа оқу жылының басталуына оншақты-ақ күн қалған. Кафедрамыздың меңгерушісі шағын ұжымымыздың мүшелерімен жедел мәжіліс өткізіп, үш күн ішінде силлабустарды платонусқа жүктеу қажеттігін нықтап айтты. Мен отырмын: «силлабус», «платонус» деген не нәрсе екен деп. Бастығымыздың бұл нәрсе өте маңызды екендігіне екпін түсіре айтқанына қарағанда жұмысымның күретамыры осы тұстан соғып тұр-ау дегенді түйсікпен сезінгендеймін.

Жан-жағыма қарасам әркім өз тірлігімен шұғылданып, асығып-аптығым жүр. Мұндайда бірдеңе сұрауға ұялады екенсің. Аузымды ашып, не істерімді білмей отырмын. Алайда іштей бұл екі термин сабақ беруіммен тікелей байланысты екендігін сеземін. Неден бастау керек? Жастардан сұрауға ұялдым, үлкендердің қайсыбіреуіне жабыса кету тағы да ғадетімде жоқ. Жаңадан келсем де сол жағымдағы көзілдірік таққан келбетті, байсалды, ойлы әріптесім кафедрадағы төр жақтан үстел, орындығымды ілтипатпен көрсетіп берді де өз шаруаларымен шұғылданып кетті. Мен отырмын жан-жағымдағылар не істеп жатыр деп.

Бір уақытта әлдебір шұғыл жөнелтілетін құжаттарды бірнеше бетке төгілдіре түсірген жаңа көршім алдындағы принтерден А-4 форматындағы бірнеше қағазды шығарып алды да кабинеттегі әріптестерге «УМК-ны тездетуге тырысыңыздар, қарап шығуыма да уақыт керек екенін түсінесіздер ғой» деді де кабинеттен шығып кетті. «Еее, сабақ беретін қағазымызды тексерістен өткізетін мықты осы көршім екен-ау» деп мен отырмын ой жетегінде.

Жаңағы шығып кеткен әріптесім көп кешікпей, қайта оралып, кіре берістегі әдемі қызға қайрыла: «Мына қағазға кафедра меңгерушісі қол қойды, енді деканатқа апарып, деканның қолын қойдырып, бас корпусқа шұғыл жеткізіңіз, ондағылар күтіп отыр» деді де орнына келіп отырды.

Арада бұзау емізім уақыт өткенде ол кісі алдындағы онсызда қыздың жиған жүгіндей ретімен қойылған қағаздарын компьютерінің екі жағына тағы бір әдемілеп орналастырып, сәл ойланып отырды да маған жылы жүзбен қарап: «Мәке, сіз неден бастауды ойланып отырсыз-ау деймін» дегені, басымдағы ойларымды оқып отырғандай, «Түсінбей жатқан тұсыңыз болса ұялмай сұрай беріңіз. Сіздей белгілі журналист үшін силлабус жазу шемішке

шаққанмен бірдей-ау» деп жүзінен нұр шаша жеңіл жымыды «Ақырындап бастай беріңіз» дегенді қосып қойды.

«Түсі игіден түңілме» дегендей, аяқ астынан пайда бола қалған ақылшы апайға өзімсіне қарап алдым да! «Сәуле Есембекқызы, осы бәріңіз айта беретін «силлабус» деген не нәрсе, жейтін нәрсе ме?» деп әзілдеген болдым. Ол кісі күлген жоқ, байсалды дидарын өзгертпестен үстеліндегі дестеленіп тұрған қағаздарының ортан белінен 7-8 беттен тұратын, скрепкамен бекітілген әлдеқандай қағазды маған жақындатып: «Силлабус» деген құжат осы. Қажет десеңіз электронды бір үлгісін жіберейін, айтпақшы...» деді де кафедрадан жылдам басып шығып кетті.

Бетімнің ұшы қызарып кетті білем, өз-өзімді іштей сөгіп отырмын: «Бетіңе жылы қараған адамға таныспай жатып, жырпылдап неге әзіл сөз айтасың? Ұят болды-ау! Бұл саған редакция емес, «ахахай» деп аңқылдап «любойымен» сөйлесе беретін, ғылым-білім мекемесі ғой...!»

Білер минут бұрын шығып кеткен жаңа танысып қолына бір тарақ қағаз алып, жедел оралды. «Мынау сіздің педнагрузқаңыздың алғашқы нұсқасы, бірер күнде кафедра басшысы өзіңізбен де ақылдасып, соңғы нұсқасын бекітеді, әзірге мына екі сабағыңыздың силлабусын дайындай беріңіз, әсіресе практик маман ретінде практикалық сабақтарыңыздың мазмұнын ширата жазсаңыз. Балаларымыз онсызда теорияға тойып жүр», - деді де әлгі бетті ілтипатпен қолыма ұстатты. Байқасам, өзіміз газет редакциясында күнде айналысқан тірліктің теориялық мәселелері.

Арада екі күн өткенде маған «жұмбақ» болған «силлабустың» біреуін тапжылмай отырып жазып, Сәуле Есембекқызына көрсеттім. Ол кісі парақтап қарап отырды да маған ойлана бұрылып: «Сіз қолма-қол түсініп алыпсыз, тек техникалық жақтарына мұқият болыңыз, колонтитул қойыңыз», - деп бастап, бұл құжатты қапысыз дайындаудың жөн-жосығын тәптіштеп айта бастады. Сөйтсем Сәкең «силлабустың сайыпқыраны» екен, осы тірліктің «анықтама бюросы» іспетті. Кафедраның үлкен-кішісіне күні бойы ақыл-кеңесін ақтарып жатқаны. Менің азды-көпті игергенімді, үйренгенімді қолма-қол аңғарып, бірнеше күннен кейін тіпті қолы тимей жатқанда жаңадан келген жас оқытушыларға: «Сөйлесіп отыруға мұршам болмай тұр, Мұратбек ағайыңнан сұрашы – сол кісі жақсы біледі» деп кейбір жастарды маған бағыттай қоятын сәттері де болды. Сөйтіп «кенеттен келген кеңесші» ретінде мен де жас әріптестеріме көрген-білгенімді айта бастайын. Бұл да бір өмірдің қызық сәттері ғой.

...Байқасам, одан бері де 13 жыл зу етіп өте шығыпты. Неткен зымыран уақыт десеңізші! Осы кезеңде Сәкеңмен тығыз араласып, ғылым, оның әдістемелік мәселелері төңірегінде көп жайттарға қанықтым.

...Алғашқы таныстықтан кейін көршімнің кім екенін «зерттей» бастадым. Сөйтсем ол кісі атақты академик Рымғали Нұрғалидың шәкірті екен. Кандидаттық, докторлық диссертациясын қорғағанда әйгілі профессор ағамыз ғылыми жетекшісі болыпты. Ғылымның дарабозының ақыл-кеңестерінің арқасында Сәуле Тапанова қазақ ғылымындағы әйелдер

тақырыбын қотара зерттеп, отандық ғылым қоржынына құнды қазыналарды қосты. «Қазақ романдарындағы ғашықтық сарын», «Қазақ басылымдарындағы әйелдер бейнесі», «Қазақ романдарындағы әйелдер бейнесі» атты монографиялары еліміздегі филология саласындағы белгілі ғалымдар тарапынан жоғары баға алуы кездейсоқ нәрсе емес.

Сәкең сонымен қатар университеттердің журналистика және филология факультеттерінің студенттері мен магистранттары, докторанттары қолынан тастамай оқитын «Қазақ әдебиетіндегі ақтандақтар», «Әйелдер образын жасаудағы алғашқы тәжірибелер», «Қазақ тарихи романдарындағы махаббат желісі», «Психологиялық романдардағы махаббат тақырыбы», «Қазіргі қазақ әдебиеті (кредиттік оқу жүйесіне негізделген дәрістер)» атты оқу құралдарының авторы. Сонымен қатар тәжірибелі әдіскер-ғалым ретінде «Мектеп оқушыларына шешендік өнер сабағын оқыту», «Жоғары сынып оқушыларына ақын-жазушылардың өмірбаянын оқыту», «Мектептерде қазақ әдебиетін жүргізудің тиімді жолдары», «Шәкәрім шығармаларын оқыту», «С.Торайғыров шығармаларын оқыту», «Әдебиет пәнін оқытудың тиімді жолдары», «Журналистика және шешендік өнер», «БАҚ тілі мен стилі» сынды оқу-әдістемелік құралдарын жазу, үш жүзге жуық ғылыми мақаланы баспа бетінде жарыққа шығару оңай-оспақ шаруа дей алмассыз. Бұл-айтуға ғана оңай. Оның ар жағында кітапханалардағы, іргелі ғылыми базалардағы табанды ізденіс-зерттеулер, еселі еңбек жатыр. Оның қаншалықты қиын екендігін осы «алқапта» істейтін «диқандар» ғана білетін болар! Осыдан кейін кез-келген зиялы адам Сәуле Есембекқызын ҒЫЛЫМ ШЫҢЫНДАҒЫ ҒИБРАТТЫ ҒАЛЫМ деп ауыз толтыра айтары хақ. Мұндай биікке жеткен де бар, жетпеген де бар.

Ең бастысы, СӘКЕҢ – БАҚЫТТЫ ЖАН. Жолдасы Рамазан ағам екеуі мәуелі бәйтеректей жайқалған шырайлы шаңырақ құра алды. Ішкі істер органдарында абыройлы қызмет атқарған ағамыз жұбайы дегенде ерекше мәдениеттілікпен құрақ ұшып тұрады ғой. Қыс болса тоңып қалмасын, жаз болса ыстықтап кетпесін деп апайымызды ешкімге сенбей өзі келіп машинасымен алып кетіп, жомарт жүрегімен жарқылдап жүргені. Балаларының бәрі өмірден өз орындарын қапысыз тауып, ата-аналарының көз қуанышы болуда. Ал немерелері ата-әжесінің үйіне баруға асығып, ата-аналарының мазасын алып болады екен. Бақыт деген міне – ОСЫ!

Қызметте құрметке бөленген, отбасында шаттыққа кенелген, мыңдаған шәкірттерінің алғысын алған Сәуле Есембекқызына Алла тағала ұзақ өмірді нәсіп еткей!

## **ҚОҒАМДЫҚ САНАНЫҢ ӨСУІ МЕН ТЕЛЕВИЗИЯНЫҢ ДАМУ КЕЗЕҢДЕРІНІҢ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРМЕН БАЙЛАНЫСЫ**